

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dne vsaciga mesca na celi poli, in velja po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XVI.

V Ljubljani 20. listopada 1863.

List 33.

Mati prečista in brez madeža.

Slavo dati,
Čista Mati!
Tebi serčno hrepenim;
Se hvaležniga skazati
Ti za milosti želim.
Mati mila!
Dodelila
Si mi že jih brez števila. —
Toraj pevam,
Razodevam
Serca vdaniga čutila.

Slava, slava!
Vsa narava —
Naj Marija, Ti, glasi!
„Dviška Mati, bodi zdrava!“ —
Naj v nebeški raj doni, —
Kjer ze vneta
Neprešteta
Duhov truma Tebe sveta
Preslavljuje,
Povišuje,
Ki vsa čisto si spočeta! —

Nikdar nista
Tako čista
Solnce, luna, kakor Ti!
Kras stvarjenja, Mati Krista! —
V tvoj' lepoti zatemni. —
Ti blagrena
Si rojena.
Preden zemlja je storjena,
Čista bila,
Ko svetila
Ni zvezdica še nobena. —

V Božji lasti
In oblasti
Bila si od vekomaj. —
Glavo sterla Ti pošasti.
Nam odperla sveti raj. —
Tvoja hvala
Se pevala
Bo na večno. — Mati zala!
Ker nesrečnim
V dolu ječnim
Nam si Jezusa dar'vala.

Preslavljujem,
Povišujem
Te tud' jest, Dobrotljiva!
Revno serce Ti darujem;
Prosi zame Jezusa,
Da bi vnelo
Se veselo,
Ter za Vaji le gorelo,
In po smerti
V rajskem verti
Večno slavo Vama pelo!

Radoslav Silvester.

Obhajanje

štiristoletnega godu naše škofije mesca vinotoka v Ljubljani.

Pretekli mesec je obhajala stolna cerkev sv. Miklavža štiristoletni god v spomin vstanovljenja ljubljanske škofije. Oblekla se je bila torej v svojo praznično lepoto in je ostala v nji ves mesec, ker ves mesec je bil za njo praznik. Vsi altariji so se svetili v nedeljski opravi; obilna svečava in mnogotera oprava ji je povzdigovala njeno lepoteče.

Kakor se sicer velik praznik napoveduje z lepim, vbranim zvonjem, tako se je že prednji večer pol ure slovesno zvonilo ne le v stolni, ampak tudi po drugih cerkvah ljubljanskega mesta, ter z njo so se veselile vse druge. Kakor v začetku, tako so tudi o zveršetku veselo peli zvonovi po vsem mestu.

Pričetki so bili cerkveno slovesnost prečastni stolni

prošt, sklenili pa so jo milostni škof sami z litanijami in s hvalno pesmijo.

Kakor se pri svoji materi zbirajo o njenem godu dobri otroci z raznimi serčnimi vošili, tako so prihajali verni iz vseh fará cele škofije v stolno cerkev z mnogoterimi pobožnimi željami. Da bi jim, lačnim in žejnim pravice, dela duhovnega kruha in postregla njcnim potrebam, je storila, kar je mogla.

Perva sv. masa se je obhajala v nji vsaki dan o 1/2 5, ob nedeljah pa ob 4; ob 6 je bila peta velika masa s presv. Rešnjim Telesom in ravno tako tihá ob 11 z blagoslovoma. Popoldne so bile ob 6 litanije, ob sabotah zvečer in ob nedeljah pa vse še bolj praznično. Bralo se je ta mesec v škofijski cerkvi vsaki dan po 30 do 40 ss. maš. Z dopadenjem gleda Oče nebeški na daritev svojega Sina, in z dopadenjem se je gotovo oziral zlasti ta mesec na presvete daritve v naši veliki cerkvi.

Z daritvijo sv. mase se je po navadi vjemala beseda Božja. Kakor o Šmarnicah se je bralo vsaki dan v tednu o 1/2 6 iz Kafolovih misijenskih pridig in družih enakih bukev aekoliko v premišljevanje in duhovno vajo. Sicer pa so drugo in četerio nedeljo o 1/2 10 pridigovali v ta namen stolni prošt in veseljni namestnik sami ter tako povzdignili sveto praznovanje tudi v tem oziru.

Kdor je hotel vdeležiti se popolnoma odpustkov, je mogel vredno prejeti zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa ter enkrat obiskati cerkev sv. Miklavža in ondi moliti. — Kar je zastran sv. pokre, se sme reči, da se ni nikoli, kar stoji cerkev, še toliko spovedovalo v nji, kolikor pretekli mesec. Spovedovali so po vseh cerkvah obilo, posebno pa v škofijski cerkvi ne le navadni spovedniki, ampak tudi drugi gospodje, duhovni učeniki in korarji, prečastita gg. prošta dr. Anton Jarc in Anton Kos, — vseh skupej 12 do 18 duhovnov vsaki dan, zlasti poslednje dni skorej neprenehoma.

Kakor spovedovalo, se je tudi obhajalo po vseh ljubljanskih cerkvah, gotovo tudi po bližnjih družih. Po prvi sv. maši sta obhajala navadno v škofijski cerkvi po dva, tudi po trije duhovni, pri velikem altariju velikrat od petih neprenehoma blizo do šestih in potem prav pogosto časi še ob 1, nektekrat celo o 1/2 2 popoldne. Kolikor se da prešteti, je bilo v tem mesecu v cerkvi sv. Miklavža obhajanih 23.000, pri frančiškanih krog 12.000, pri sv. Jakopu skorej 3000, pri sv. Petru nekakih 2000, tudi v Ternovski farni cerkvi precej lepo število; torej v vseh skupej nar manj okoli 40.000 samo v teh cerkvah; spovedovalo in obhajalo se je pa tudi po drugih cerkvah. Ako le po tem sodimo, se da nekoliko misliti, koliko mo-

litve se je tudi te dni storilo, posebno v šenklavški cerkvi. Kolikrat je bila že ob 4 zjutraj vsa natlačena! Ako je Gospod ondi, kjer sta dva ali so trije v njegovem imenu zbrani, v sredi med njimi; kako bi neki ne bil zdaj tukaj, ko jih je na tisoče bilo zbranih vsak dan, in so molili vseskozi od belega dne do terde noči!

„Nadjam se,“ so djali višji pastir v razpisu do vernih ljubljanske škofije, „da vas bo obilo iz bližnjih krajev spodobno in pobožno priromalo v stolno cerkev sv. Miklavža v Ljubljano, in da boste na tanko spolnovali pogoje, ki so postavljene, da boste deležni popolnoma odpustkov v večji čast Božjo, sebi in dušam v vicah pa v prid in zveličnje.“ — In verni so slusali glas svojega višega pastirja in priromali so s svojimi duhovni, pa tudi brez duhovnov, v tolikem številu, da se gotovo nihče tolikega ni nadjal.

Veliko duhovnih pastirjev je stolno cerkev v ta namen obiskalo, in v nji maševalo, med njimi so bili novomeski prost, precastiti g. Jernej Arko, visoko častiti gg. dekanji Anzlovar, Reš, Rozman, Toman. Ss. maso bralo jih je vsih skupaj v šenklavški cerkvi ta mesec 50 vnanjih gospodov, med njimi dva iz goriske nadškofije. Koliko jih je pa sicer stolno cerkev obiskalo, nam ni znano; samo toliko vemo, da bilo jih je veliko.

Se v večjem številu pa so prihajali verni iz vseh krajev, iz bližnjih in daljnih cele škofije, izpod Triglava in od Gorjancev, izpod Snežnika in Grintovca, od Nanosa in izpod Kuma, in če tudi ne v slovesnih verstah z glasnim petjem in očitnimi molitvami kakor na Velehrad: vendar pa vse spodobno in pobožno, in kakor upamo in smemo upati, ne brez obilnega prida, Bogu na čast in sami sebi v zveličanje. Posebno pomljivo je, da je bilo poslednjih deset dni sploh skorej več moskih kot ženskih obhajanih; in minul je praznični mesec, kolikor nam je znano, brez kake nesreče. Bil je ta mesec pravi vinotok v duhovnem pomenu. Kvsko k Bogu so puhtele priserčne molitve, k nam pa so prihajale dobrote in milosti Božje. In kdor je ta čas vidil vse množice pobožnih vernikov po ljubljanskih cerkvah, kako bi pač vesel ne spoznal s kraljem Davidom: „Populum tuum, qui hic repertus est, vidi cum ingenti gaudio tibi offerre donaria. — Vidil sem tvoje ljudstvo, ki se je tukaj znašlo, z velikim veseljem tebi darovati darov;“ — kdo bi pri tem spominu tudi goreče ne zdihnil in glasno ne zaklical spet ravno s kraljem Davidom: „Domine, Deus patrum nostrorum, custodi in aeternum hanc voluntatem cordis eorum, et semper in venerationem tui mens ista permanent. — Gospod, Bog naših očetov, ohrani na večno to voljo njih sere, in vedno naj ostane ta duh v tvoje česenje!“ (I. Paralip. 29, 17. 18.) †

Nevera ne blaži.

(Iz dnevnika necega duhovna.)

(Češki spisal Vaclav Štule; poslovenil Deželanov.)

(Dalje.)

Na P—ckej ulici stoji ozka hiša, ki ima dve nastropji. Kolikor je oken, toliko je sobic, pa v vsacem koti se vidi, da je gospodarju mar le samo za dobiček, pa ne da bi mu bili osobeniki zdravi. Meni je bila ta hiša dobro znana. Že večkrat me je dolžnost pod to revno streho pripeljala

k ubogim siromakom; in tu je stanovala nesrečna doktorjeva žena. — Pokazali so mi pravo sobo, in jaz stopim vanjo.

Dobroserčna soséda je sedela pri postelj, na kateri je ležala bolna žena. Obraz je imela bled kakor zid, oči vderte: vsa je bila kakor mrtva. Pa, da si je bila zdaj podobnejša merliču, kakor pa živemu človeku, vendar se ji je še vedno bralo na lici, da je bila nekdanj prav posebno čedne podobe. Pomignil sem blagi strežnici, da bi zapustila naju in ostal sem sam pri tuj. Varno in z muozimi besedami ji zdaj povém, kaj da me je pripeljalo semkaj. Kako jo je to ganilo, tega ne morem povedati.

„Pa to more moj Bogomir, moj dragi mož more to storiti zame, svojo nesrečno, revno ženo? Bog mu poveri!“ — tako je velikokrat zdihnila ta uboga duša. Debele solze so ji zalivale oči; radosti nekoliko zarudi v blede lica in kri se ji jame živeje pretakati po žilah. Solzé so ji nekoliko potolažile bolečino v serci; s slabim glasom reče: „Oh, prosim vas, duhovni oče, prosim, bodite tako milostljivi in povejte mojemu dragemu možu, kako britko objokujem vse, kar sem vse te leta progresila. Zapeljana sem pozabila v prvem hipu na to, kar sem bila obljubila pred altarjem in — zapustila sem dom svojega moža. Ne bodem dolžila onega, ki je kriv tolike hudobije. Kako me je hudobnež izpeljal na ta led, to naj vé le Bog sam. Nesrečnež že stoji pred Božjo sodbo. Pa tudi sebe nečem zagovarjati. Le to, duhovni oče, povejte mojemu Bogomiru, da nisem taka brezvéstna nesramnica, za kakoršno me morda ima. Tisti dan, ko sem bila pred juternim svitom pobegnila in prestopila pot svete dolžnosti, je bil edini, ki sem ga preživela pri onem nesramnežu, ki mi je tako gorjé nakopal na glavo. Sam Bog me je varoval, da nisem zašla še dalje in obvaroval me, da nisem pala v prepad, kamor me je strast gnala. Kakor bi nama gorelo za petami, tako sva bežala čez hrib in plan, in prišla že v večernem mraku v N—e; pa tu sva mogla ostati. Huda ura se je bližala; črni oblaki so se na nebi stepali nama nad glavo in branili so nama dalje. Blisk in strela mi je zopet dušo izdramila. Groza me je obšla, vést se mi zbudila; njen glas je bil strašnejši kakor grom sam, in vse moči je zgubila strast, ki me je bila poprej oslepila. Nesrečni B—ec me je sicer hotel vtolažiti, pa njegove besede mi niso šle k sercu, silnejši je bil glas Božji. Temni oblaki in grom so mi oznanovali Božjo jezo. Hotla sem moliti, pa vertelo se mi je v glavi in serce se mi je treslo. Strašna nevihta se pripodi kmali celo k N—om. Za-me je bil to sodnji dan. Z neba je lilo, sapa je brila, da so okna klepetale, in med gromom so se vžigali bliski. Zdelo se mi je, da se pekel odpira pred menoj. Tudi B—ec je utihnil. Sedem v neki kot, — ali greh mi je živo gibal pred očmi. Kar na enkrat sine blisk iz temne noči, strašno zagermi, — tresči; po vsi hiši se posveti, vse napolni z žepnim duhom. Ta strela me je na pol omamila. Mislila sem, da mi bije že zadnja ura. Nehoté padem na kolena, zdihnem k Bogu: — kaj pa se je dalje godilo z menoj, tega ne vem.“

„Menda še le čez dolgo časa sem se zopet prebudila iz omedlévice. Ko sem zopet nekoliko okrévala, mi je še vedno bilo za smert, pa vendar nisem pozabila na to, kar sem bila sklenila v smertnih težavah. Nehalo je bilo liti; veter potihnil; germelo ni več in bliskalo se je le še daleč na zapadu: pa visoko topol le nekoliko korakov od okna je bila stréla osmodila in razcepila. To drevo me je spominjalo na strašno nevarnost, iz ktere me je sam Bog rešil.“

„Čez dolgo časa še le se je serce odperlo pravi in vroči molitvi. Hvalila sem Boga, ker se me je tako očitno usmilil in sklenila sem, da se hočem spokoriti. Serce se mi je upokojilo. Na kolena padem pred nesrečnega zapeljivca in ga prosim za Božjo voljo, naj se verne z menoj! Pa

ni me hotel slišati. Prilizoval se je in me tolažil. Ali vse zaustonj. Zato se je divje raztogotil nad menoj in jo kar potegnul iz sobe. — Ostala sem bila sama. Molitev mi je dala pogum in moč. Še enkrat se je bil vernil hudobnež, še enkrat poskusil vse, da bi mi moj sklep izbil iz glave; pa hvala Bogu, tudi zdaj mu je spodletelo. Vso noč nisem zatisnila očesa, — vso noč sem molila.“

„Zgodaj drugi dan sva šla narazen. On je šel z mojimi denarji po sveti, — jaz pa s praznimi rokami domú. Ali zvedela sem bila na poti, kaka nesreča je zadela mojega moža, — kako me kolne celo mesto. To mi je zaperlo daljšo pot domú; to mi je določilo mojo osodo. Domú se nisem smela več vrniti. Najmem si tedaj majhno stanovanje v predmestji, in ko je bil svet na-me nekoliko pozabil, sem se preselila v mesto. Živila sem se odslej s težkim delom. Na-to sem pa še hudo zbolčla. Oslabela sem čisto. Dolga bolezen mi je vzela vse, kar sem imela. Da mi ni ostalo nič, razun samo nekoliko cap. Pa spravila sem se z Bogom in rada sem terpela nadloge, ki mi jih je pošiljal za pokoro.“

„Kaj sem preterpela vse te leta, ne morem povedati: tega pa vendar ne tajim, da vso svojo nesrečo sem imela za nasledke mlačnosti, s katero sem se najprvo odvernila od vére. Pa Bog mi je bil milostljiv, kajti malo je manjkalo, pa bi bila pala v prepad. Gospodova roka me je ohranila; to sem spoznala, zato je odslej moje življenje bilo sola, kako naj se pokorim za svoje grozne pregrehe.“

„Zdaj pa si ne želim na sveti nič drugega, kakor da bi mi moj dragi Bogomir odpustil iz celega serca tako, kakor mi je odpustil Bog; potlej rada umerjem. Vernivši se iz tujega, je storil ubogim veliko dobrega, in to mi je sladilo žalostne ure mojega življenja. Mnogokrat sem se radosti zjokala, ko sem sama vidila, koliko ubozih je njegova roka rešila, da niso poginili revščine in vsega hudega. In če me zagotovi, da mi iz serca odpusti, osladil mi bo tudi zadnjo uro! — Oh, kolikrat sem hodila v temni hladni noči pred njegovim domom in gorke solze so se mi utrinjale in tla močile, po katerih je hodil moj dragi mož. Mnogokrat sem klečala o poli noči na pragu svojega zgubljenega raja in serčno molila k Bogu, da bi mu bil milostljiv, naj bi mu dodelil svoj blagoslov in serce omečil, ter bi meni odpustil. O, sporočite mu to, čestiti oče, prosim vas, pa govorite za-me pri njem. Rés da, moja pregreha je velika, grozna, pa vendar manjša, kakor misli on; — ali moje gorje, moja žal in moj kes ni manjši!“ —

Solze so jo oblike, začela je jokati, in ni mogla nadaljevati. Tudi mene je posilil jok, ko sem videl, koliko terpi ta goreča spokornica. Potolažil sem jo in dajal ji zaupanje, da njene prošnje pri možu ne bodejo zastoj, da gotovo usliši ubogo, nesrečno ženo. To ji je bilo olje v skeleče rane. „Ali smém upati?“ me vpraša revica s tancim glasom, da se mi je serce topilo. „Oh, dajte, čestiti gospod, in govorite za-me. Pa kar je videl včeraj, to bi ga utegnulo goljufati. Povejte mu tedaj tudi, da neka čudna naključba ali Božja volja je pripeljala še le včeraj nesrečnega B—ca pod mojo streho. Šla sem s težkim srcem proti večeru domú. Gospa, kateri sem nesla delo na dom, ravnala se je ravno na veselico, pa ni imela časa plačati mi nekoliko goldinarjev; sla bi bila še le danes po-nje. Kar me sreča hudobni B—ec. Jaz bi ga skoro ne bila poznala, pa on me je kar ogovoril in začel neizrečeno prositi, naj se ga usmilim ter ga prenočim za noč. Kakor britka martra, taki je bil nesrečnik. Pravil mi je, da že dva dni ni imel nič v ustih in delj časa že je brez stanovanja. Poslednjo noč je bil boje pod milim nebom. Kri mi je zavrela po žilah in jezno sem se obrnila od njega, kar zagledam pa sv. križ na cerkvi, in v serci se mi zbudi glas: „Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom!“ Ko bi trenil, me je minila jeza. Uslišim tedaj brezvestnika, ki mi je na zemlji

spremenil mir in srečo v črni pekel. Kaj pa sem hotla storiti? Nesrečnik bi bil za lakoto na ulici poginil. Ko pride v moje stanovanje, je omedlel in mnogo sem terpela, predno sem ga zopet prebudila iz omedlévice. Dobra soséda mi je pomagala in deli sve ga na posteljo. Urno mu zavrem malo juhe; to ga je nekoliko okrepčalo. Nisem si vedela ne svetovati ne pomagati ter grem beračit po ulicah — pervikrat ta pot. Moj ljubi mož je bil prvi, ki mi je podelil dar za mojega zapeljivca na smertni postelji. Bog nam bodi milostljiv!“

Reva preneha praviti, pa poznalo se je, kako jo serce boli o spominu toliko nesrečnih dni. V lice je zarudela in močno odleglo ji je pri sercu. Nič več pa nisem mogel prebiti pri njej. Potolažim jo še nekoliko, in s kervavim srcem in solznimi očmi urno grem, preskerbet, česar ji je bilo treba. Najel sem ji berz boljše stanovanje s potrebnim pohištvom in skušal sem, da se je mogla uboga spokornica kar precej preseliti. Pripeljal sem ji v novo stanovanje modrega zdravnika, ki je močno skerbel za njeno zdravje. Prosila me je, naj ji pokličem tudi njenega spovednika, ki jo je od-lej vsak dan obiskoval.

Ko sem vse to in tako opravil, potlej sem šel urno k doktorju. Kakor dete tako se je zjokal blagi mož, ko sem mu povédal, kako žalostna osoda tare njegovo ženo. Pa oživel je na novo, ko je zvedel, da ni bila postala nesramna vlačuga B—ceva, ki ga je iskal skoro po vsem svetu. „Oh, kako rad bi se ji vergel k nogam!“ djal je ves goreč. „Vendar tega ne prenesem, — jaz je ne smém viditi.“ V tem sem mu nekoliko prav dal, ker zdravnik sam je rekel, da bi utegnila umreti, ako taka ugleda svojega moža. — Da pa v opravih z doktorjem in njegovo ženo nisem bil pozabil na revščino une uboge družine, tega mi ni treba omenovati. Blagosercno ji je pomagal doktor in rešil uboge sirotke. Z nepopisljivimi čutmi sem se vernil od ondot, kjer mi je zjutraj serce pokalo. Vsa družina je blagoslovila neznanega dobrotnika: bolni oče je jokal prevelikega veselja; žena in otroci so popadali na kolena, in molili za-nj, ki jim je skazal večo dobroto, kakor sem se upal nadjati. Jokal sem in veselil se z njimi vred. Predno grem tisti večer spat, sem še enkrat premislil vse prigodbe od davi do dnevi in slisal sem v sercu glas: „Ta mož ne more v neveri umreti!“ — (Dalje nasled.)

Popotni spominki.

Romanje k sv. Kervi v zgornjem Gorotanu.

V častilni spomin štiristoletnice slavne ljubljanske škofije popisuje

Joz. Levčnik.

(Dalje.)

Predeu pa se ločiva, dragi bravec, od tod, ozriva se še enkrat tje k južni strani na orjaka tukajšnjega gorovja, na Veliki zvonik. Glej! kakor sva tudi visoko priplezala, gledati na obličje, — ni se še vsibila glava njegova k najnemu priklonu. Se kipi ponosno blizo 4000 čevljev nad nama v sinje zrake, slavivši s sterimo visočino svojo vsemogočnost Stvarnika svetov. Visoko poojstreni verhanec njegov nadvladuje vse sosedne velikane in ima res nekako podobo velikanskega zvonikovega ostrešja (tudi zvonu je enaka); toraj ima z vso pravico svoje ime. Le redke črne lise kažejo njegovih pečin jedro, drugač je od snega in ledu menda večno bel. Stejejo mu visočine okoli 11.998 čevljev nad serkalo morja. Silovita res je ta visočina, ki je ob enem, bi rekel, tudi nepozabljivi spominek že v tem spisu omenjenega kneza škofa koroškega, kardinala Salm-a. S prav knezjo radosnostjo in prevelikimi stroški dognal je leta 1799 tako dalječ, da zamore se priti verh Velikega zvonika, kar do njegovih časov ni bilo mogoče. Dal je pozidati v prepadih

in po visočinah unkraj našega razgleda tri koče za zavetje o vremenskih nevihtah, kakor tudi za prenočišče popotnikom; kajti od sv. Kervi v enem dnevu do verhunca priti nikakor ni mogoče. Al ne enkrat, desetkrat — stokrat morebiti se je življenju odpovedal, kdor sklene ta težavni pot. Imeti mora saboj več znajdenih ter pogumnih voditeljev in kažipotov, da ga spremljajo prek strasno nevarnih brezen in prepadov. Sekati je treba tudi na več mestih stopnice v led in terdo zmerznjeni sneg, da morejo naprej. Pod verhunca gor prihaja zrak tako oster, da pogosto napadajo popotnike omotice, celo kri jim sili skozi oči, nos in ušesa. Stermina je proti verhu tolika, da pogumni voditelji, ki so nevarnosti že vajeni, popotnika kakih 90 sežnjev visoko z vervmi za saboj vlečejo ter varujejo ob enem tudi padca v neizmerne prepade. Pa še tako je le redkemu dano, dospeti na verh; še redkeje pa naleteti vgodno vreme in čist zrak, in le ob takim neizmerno velikanski razgled poplačuje prederznemu popotniku smertno nevarno in pogubno početje. — Naj častitljiviš vavec k vsim svojim velikanskim delom in stroškom o Zvoniku pa si je bil spletel nepozabljivi kardinal Salm s tem, da je bil dal postaviti verh Velikega zvonika v spomin prvega prikoračenja na nebotično visino močin in dobro pozlačen križ iz kovine. Raz te ponosne visokosti tedaj blisketalo se je, obsijano od milih solčnih žarkov, večno in slavno znamenje našega odrešenja. Pa kar je s posebnim pripušenjem Božjim postavila neustrasena pogumnost in hrabra moč človeška, to vničila je zopet neustavljiva serditost elementov. Križ, akoravno globoko vdelan v sinje pečine Zvonikve, je zginil zopet z visine, in berz ko ne je za vselej in večno pokopan v globočinah pasteričnega lednika. Kako bi se tudi ustavljale dela človeške toliki zimi, tolikim gorečim bliskom, tolikemu stresajočemu gromu, tolikemu derčanju plazov in od njih zbudovanim potresom pečinskim! Ni toraj čuda, da vidimo tam v podnožju orjakov gorjanskih tolike nakopičene sile iz visočin nadergnjenega ledú, snega, kamenja, persti in glene, katero slednje od verhov prihrusi, hudourniki priplavijo tudi sem do srede lednika. —

Prejden pa se ločimo s tega visocega stališa, naj prvič imenujem še taiste petere pogumne možake, katerih slavni pa prederzni namen je bil, 7. septembra 1856 ravno o trenutku, ko bodo Njih veličanstvo svitli cesar dospeli na kraj, kjer se mi zdaj nahajamo, povzdigniti in postaviti cesarsko-avstrijsko zastavo na teme Velikega zvonika. Bili so to: Bostjan Tribuzer, naj verliši lovec in nevstrašeni voditelj na Veliki zvonik, Matija Waliner, Matevž Lakner, Boltžar Lakner in Jože Brandstädter. Odpovedali so se bili ti korenjaki posebnemu veselju, gledati doma pri sv. Kervi slavnega vladarja avstrijskega in njihovo gospo; želeli pa so, v silni vlastenski ljubezni, napraviti mogočnemu cesarju veselje, da vidili bi z lastnimi očmi vihrati staro-slavno cesarsko zastavo z naj visjega verhunca cesarskih pokrajin in deržav. Z nedopovedljivimi težavami in nevarnostmi je bilo to početje sklenjeno, kajti novopadeni sneg jim je skoraj pri slednjem koraku protil pogubno smert. Vkljub presilnega in presiljenega truda pa le niso zamogli popolnoma doseči zaželenega namena, prišli pa so vendar na „postojnsko peč“ (Adlerruhe) in 11000 cevčev visoko so postavili avstrijsko zastavo ravno v hipu, ko dospeli so cesar na visino, po njih slavnem imenu zežno. Lahko se jim je topilo serce v solzah veselja, ko so vidili une petere može na stermoglavni visočini povzdigovati roke proti nebu ter serčno moliti k Očetu nad vsimi visinami svetov za blagor in srečo Njihovo in preljubljene soproge. —

Kar imam tu še drugič omeniti, so vnete želje, naj bi verli Gorotanci kmali z namenjenima stalnima spomin-koma zaznamovali ter nakrasili „Franc-Jozefovo visino“ in „Elizabetino počivalo“ da bi, kakor neugasljivo živi v sercu slednjega stanovnika čas, ko sta jih slavna vladar in

vladarica blagovolila obiskati v naj bolj skritih dolih njihove domovine, tudi ptujci družih deželá in deržav vse Evrope spoštovati vedili te od Nju nazočnosti poslavljenega mesta. —

Do cele ure mudili smo se tedaj, dragi bravec, na ti visočini; zdaj pa rečemo: Franc-Jozefova visina, kraj nepozabljiv nam za vse žive dni, ker si nam toliko prečudnega in velikanskega gledati dal, ostani z Bogom!

(Dalje nasled.)

Pangermanstvo, rongeantstvo, renanstvo.

Muogim Nemcem, ki uboge Slovence tolikrat s panslavizmom pitajo, da je že odveč pristudno, pa po več straneh ondi gori v „Reichu“ pangermanistiški izrastki prav posebnega plemená iz kože gledajo. Znani ercenskutarji Ronge, Czerški, Dukat id. jim hočejo celo novo „narodno nemško cerkev“ iz vsih družih vérstev zbiti in sklepati, češ, da oni nočejo, da bi rimski dvor nad 22 milijoni Nemcev vladal, pa „da nemška edinost“ ne more imeti čerste podlage in obstanka, dokler koli ste dve duhovski stranki, ki se med seboj nikakor ne zlagate“ itd. *) Ti kovači nove nemške vere se imenujejo „Der religiöse Reform-Verein“ in so imeli 24. in 25. vinotoka v Frankobrodu svoj zbor. Na čelešnik tega zbirališa se je bil usedel znani odpadnik in nemškokatolik Ronge. In kaj so ti možje sklepali? Nemškemu narodu hočejo „znotranji mir“ prineesti z vstanovo nemške narodne cerkve, z oženitvo katoliških duhovnov, z odpravo spovedi, z odločenjem od Rima in s pregnanjem jezuitov, z odterganjem cerkve od šole“ i. t. d. „Nemško edinstvo“ se ima začeti z napovedjo vojske vsem, ki imajo še pozitivno ali razodeto vero. Popolnoma zattertje Božjega razodenja tedaj je hlepenje tega društva. Da bi trezni nemški narod od Boga razodeto vero bil voljan zamenjati za izmišljarije nekterih odpadnikov in zanikarnežev, ni ravno misliti. Čudno pa je, da se Nemcem to svoboda zdi ter dopustijo take zbrozge in zbore, v katerih se v pohujšanje nezrele mladine, priprostih delavcev in radovednega ženstva tako brezbožne in vertoglave reči kvasijo. — taki namreč so bili menda poslušavci tega zbora; odličnejšega mestnjanstva ni bilo pričujočega. Govori pa so bili, kakor je pri tacih možeh navada: obrekovanje škofov, klepetanje čez katoliško cerkev, čez Rim, čez katoliški poprejšnji zbor v Frankfurtu, češ, da je bil „zopernemšk“ itd. — Nevarniši, kot uni rogovileži, je Renanovo delo, ker je pisano na videz učeno in v evetečem zlogu, tako da bi bili po njem zapeljani tudi izvoljeni, ako bi bilo mogoče. Ta brezbožnik je pravi antikrist. Neko prerokovanje govori, da Antikrist ima iz Jutra priti, in ravno ostudnež Renan je bil delj časa na Jutru in v nar svetejših krajih je koval svoje hudobno delo po tistem bogokletnem Strauss-u in družih nevernikih. Priproste le, nevedne in hudovoljne meseneže pa je zmogin ta slepar ogoljufati za njih vero v Kristusa Sinú Božjega. Iznajdeni in učeni pa so mu precej na sledi, da je pisal v hudobni strasti, in da „ves Renan ni nič drugega, kakor pravi sušmar ali šarlatan; kteremu še to malo časti ne gre, ki so si jo tu pa tam pridobili njegovi (neverski) predniki, Spi-noza, David Strauss“ id.; tako piše neki protestant. — V Mnhovu ali Monakovem so na poklic Dollingarja, Haneberga in Alzoga 28. kim. učeni može imeli shod, v kterem so s stanoviša učenosti Renanov spis obsodili kakor „stepenino ne le samo nekersansko, ampak tudi vse skozi nevednostno, poverhno in ob enem umazano.“ Na Francoskem so naj slavniši višji pastirji ta spis obsodili kakor brezbožin in brez učenosti, in v Parizu je naznanovana cela versta spisov,

*) Naj se pa k svoji ljubi materi, katoliški Cerkvi, nazaj povernejo; čimú so jo zapustili!

ki ovračajo Renanove laži, in so čakali že po 3, 5, tudi 6 natisov. Po Italiji pa se ravno zavolj tega hudobnega spisa vera in katoliški duh močno poživlja: sovražnik namreč zbuduje vojskovavce in stražnike; o vsaki priliki „Armonia“ pod napisom „l'Italia vuole essere cattolica“ (Italija boče katoliška ostati) naznanuje očitne molitve, tridnevnice itd. v popravo Renanovega preklinjevanja; mnogi goreči katoličanje, namesto da bi denar zametvali za to hudobno knjigo, ga darujejo v dar sv. Očetu. „Vaterland“ na Dunaju, ki ne bo nihče rekel, da je ravno molitvarski list in ima tudi protestante med svojimi delavci, vendar o tem brezbožnem delu v daljšem sestavku piše: „Das Buch, das von der Wissenschaft als ein weiches und unwissenschaftliches verurtheilt ist, das selbst von ungläubigen Gelehrten als ein aufregender Roman, als das Gegentheil eines Werkes der Forschung bezeichnet ist, wird in verschiedenen deutschen Ausgaben mit planmässiger Beharrlichkeit unter dem Volke verbreitet. ... Die wenigen Proben, die wir unsern Lesern von diesem Erzeugnisse eines der Kirche abtrünnigen französischen Universitätslehrers gegeben haben, genügen, um zu zeigen, dass das Buch ein gotteslästerliches ist, dass es die heiligsten Geheimnisse des christlichen Glaubens verspottet und an ihre Stelle die Gemeinheit und den Scandal setzt, dass es die Person des Heilandes und die heilige Jungfrau beschimpft und beschmutzt, dass es aus dem Heiland der Welt einen Betrüger macht“ itd.

„Vaterland“ milva, da oblasti tega brezbožnega dela ne zatró in pravi: „sieben Auflagen des Buches von Renan sind schon in Oesterreich verkauft.“ — „Hlas“ pa pripoveduje, da se tudi v česko že prestavlja! ... Vediti je, da hudobno renanstvo ni nič novega, ker enacih krivovercev, ki so Sinu Božjega preklinjali, je bilo ob času hudobnega Arija in pozneje dosti, torej tudi imenovana zbrogza ni nič posebnega in tudi to ne kaj čudnega, da ga skrito freimavrarstvo tako silno razširja, ker se vé, kaj je njegov namen zoper cerkev in državo. — Marsikdo bi utegnil reči, čemu take reči Slovencem razlagati? Mi pa vemo, da hudobno seme povsod sega, torej povemo na čem je to in uno, da se sleherni vé varovati, ker antikristov je zdaj veliko in Renan med njimi poglavar.

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Mil. škof še zmiraj v frančiškanski cerkvi v pričo silne množice nadaljevajo svoje tehtne in podučne govore, ki jih slišimo tudi iz olikanih ust močno hvaliti. — Z Dunaja smo zvedili, da avstrijski „Volksfreund“ bode imel prihodnje leto še posebno prilogo na mesec, in prvo že v decembru; tudi bo dobil novih delavnih moči, ki se bodo bolj na zadeve Slovenov ozirale in utegne, zraven tega da je izmed le malo katoliških listov na Dunaju, tudi v tem oziru mičniši nam biti.

Iz Ljubljane. Če tudi nekoliko pozno, vendar moramo omeniti večerno veselico, ki so jo bili napravili S. t. m. verli člani rokodelske družbe pod vodstvom svojega neutrudenega vodnika gosp. L. Vončina. Petje, govori in igrokazi v obeh jezikih so obilno častito poslušavstvo vedrili. Gg. družniki so pokazali, kako dobre glavice imajo, kar koli in v katerem si bodi jeziku naučiti se. Veseli nas, da je tej vedrici tudi „Abuna Soliman“ pomogel s poezijama: „Klic po domovini“ in „Slovenija žaluje.“ Besedvalo se je tudi: „Komu bom vstregel?“ „Soldatentreue“ in „Bürgersinn“ sta bila igrokaza. Cinovniki veselice so bili gg.: Bitenc, pasar. — Streicher, bukvovez. — Rus, marclar. — Fatzi, sedlar, Alt, rokovičar. — König, ključar, Gornik, sedlar, — Ahcin, ključar. — Hinterlechner, čevljar. — Mah, ključar. Čast pridnim in verlim rokodelcem, slava njih skerbnemu in blagoselčnemu vodju!

— „Mittheilungen der k. k. Landwirtschaft-Gesellschaft

in Krain“ so se vendar nekoliko, če tudi le malo oguncale, da sem ter tje kak slovensk kosček tudi „Kranjcu“ privošijo. Če kak spis, bi mógel menda tá vsim Slovencem razumljivo pisan biti. —

Iz Teržica. T. — Hodil in brodil je pred nekaj časom na okrog mož, pijan ko poparjena muha, pa posebnega obnašanja. Prosil je po hišah kruha in denarjev, in kogar koli bolj prostega človeka je srečal, je hitro vzel iz stranskega žepa polično z žganjem napolnjeno steklenico ter mu piti ponudil. Se vé da, prosti trudni delavec se prijazne ponudbe ni branil, temuč okrepcal se je z močno kapljico. Skor za vsacih deset stopinj, ki jih je omenjeni tujec po ulici prekoračil, poiskal je svojega poživka, ter ne gledé na ljudi kar po ulicah popival. Popoldne jo maha pijanec prav počasu proti Kranju, in ondod ga tudi jaz na cesti srečam, ko mu je neki voznik ponujal, naj sede na voz, ga bode odpeljal v Kranj. Sam, pravi, tako ne moreš naprej. — Ali naš žganjepivec pogleda v svojo steklenico, čes, je li zadosti popotnice pri roki, in vidi, da je ni — vpraša, je li med potjo kje kaka kerčma, v kateri bi se zopet z žganjem preskerbel. Zvedivši pa, da je taka kerčma še deleč, reče: Ljubi moj prijatelj, brez žganja ne morem iti, ker ako vsacih pet minut ne goltnem vsaj par kapljic, gotovo me bode na potu konec. Tako je mislil pijanec in se potem rajši peš nazaj podal, ko da bi brez žganja zastoj naprej se peljal. Pač nesrečna razuzdanost, pač žalosten zgled, kam vendar človek zajde, kader se z žganjem podivjači! Koliko dobrih besed je bilo že v cerkvi, v šoli, po bukvah rečenih o nesrečnem škodljivem žganju, in vse zastoj! Ni treba biti prerok, da se takemu človeku prej ali pozneje nesrečen konec napoveduje. Naj tudi povem nesrečo, ki se je nedavno z žganjem v teh krajih pripetila. Dva fanta gresta v tukajšnje planine po živino. Ker je pa takrat že, kakor je pri nas navadno, jesenski mraz precej pritiskal in ravno ta dan po planinah debel sneg padel, jo zavijeta v neko kerčmo, da bi si z žganjčkom neprijetni mraz odgnala. Ko ga precej že zvernela, podasta se naprej. Med potjo ju zelo žeja. Pijeta večkrat merzlo vodo in k temu že debeli sneg gazita. Pa glej, — starjemu tovaršu na enkrat slabo prihaja, in preden je zamogel dopovedati natanko svojemu tovaršu, ki ga je nekaj časa nesel, se zgrudi na tla in — mertev je. Preplašen tovarš hiti po ljudi, kateri pridejo in zmerznjenega tovarša najdejo. Bil je zmerznjenec slabega ne zdravega telesa in merzla voda na vroče telo ga je ugonobila. Tudi njegovega tovarša ni kazen preskočila. Od kar se je bil merzle vode na žganje med potjo napil, pravijo da se ne čuti več zdravega. — Taka se godi žganjopivcem, ki ne marajo za lepo besedo, in se nesrečnim zgodbam le posmehujejo! —

Iz Pivke. ... ko ... — Ljuba Danica! Vseč nam je, da naznanuješ, kar se po Slovenskem k vikši časti Božji stori, da se ohrani za slovensko zgodovino. Povej tudi nekaj taciga iz Pivke. Ni dolgo tega, ko se je v Petelinah ino Rakitniku napravilo zvoniku primerjeno novo ostrešje, v Palejim pa zvonik, žagrad in pevališ, — vse novo zraven tega, de je bila cerkev sama vzdignjena in z obokam previdena. Pa od tiga ne bom dalje govoril, ker so se vse te naprave (ki blizo 6 tisuč gld. stanejo) zunaj tlaka v Rakitniku in v Palejim iz cerkvene denarnice plačale in je predstojništvu dolžnost za lepoto hiš Božjih skerbeti. Pač več moram spregovoriti o tem, kar se je v slavo imena Gospodoviga zadnji dve leti godilo v Kočah, ker menim de ustanovitelci nove cerkve se mora izreči očitna hvala, in se nobeno bolj urno pero o ti reči noče oglasiti.

Bila je podružna cerkev sv. Marjete M. zidana l. 1658, pa tako tesno vmerjena, de je bila bolj kapelici kot cerkvi podobna. Imela je 3 lepe altarje, izmed katerih je veliki iz marmorja in ima posebno lepo sliko sv. Marjete. Stranska altarja sta bila pa še le l. 1856 postavljena.

Tode preblizo drugih poslopji je cerkev stala. Želeti je bilo, de bi se veči naredila in zasakala, in ker je imela le ter, de bi se tudi zvonik napravil. Vse to se je vlani in letas napravilo. Že si omenila, ljuba Danica, kako so prečastiti Postojniški dekan g. P. Hincinger družiga rožnika 1862 vogelni kamen k novi cerkvi v Kočah slovesno vložili. Razglasi zdaj, kako so ravno ta prečastiti gospod, pooblasteni od v. č. škofijstva ljubljanskiga (4. vinotoka 1863), 25. pretekliga mesca novo cerkev v Kočah blagoslovili.

Prišlo je bilo k ti slovesnosti iz vse Pivke ljudi toliko, de je bilo sila. Med drugimi je bila pričujoča tudi blaga gospa ustanoviteljica iz Tersta s svojim gospodam, dosluženi okrajni poglavar blagorodni g. Val. Murnik s svojo gospo, gospod inženir Pile iz Postojne (zdajni okrajni poglavar, blagorodni g. Anton Globočnik, so bli vradno zaderžani), vsa farna duhovšina in nekaj gospodov iz bližnje okolice. Vse je že od deleč vabil lepi visoki zvonik in njegov tovarš, visok mlaj z zastavami narodnih barv. Od bližej so prihajjoče pozdravljali manjši ob cerkvi postavljeni mlaji in dvoje slovesnih vmetno okinčanih vrat, ki derže v nar bližnjiši cerkveno okolico. Ko se je po 10. uri pričela slovesnost z blagoslovljenjem vode po obredniku, in je po tem šla procesija med kropljenjem cerkve in svetim petjem okoli nove cerkve, se je pobožnim zbranim vernikom na obrazu bralo, kako močno so bili razveseljeni. Še bolj pa se jim je serce povzdignilo, ko so smeli v novo blagoslovljeno cerkvo stopiti, ki je bila zdaj opravljena ko vesela in sveta nevesta svojemu Ženinu, kateri je imel skoraj vanjo priti. Prične se namreč sv. maša z leviti v pričujočnosti druge duhovšine. Po sv. evangelju so imeli g. dekan prav izversten govor, razjasnovaje, kaj pri zidanju Božje hiše dela Bog, kaj ljudje; prestopijo še potlej na razlago, kaj v živim temeljnju Božjim, ki smo mi, dela Bog, in kaj je nam delati po izgledu in prošnjah Marije D., vsih Božjih svetnikov in svetnic, in zlasti sv. Marjete. Ta dobro premišljeni in primerjeni govor je res vredin, de bi se priobčil. Po govoru, ki je, kolikor je bilo poznati, poslušavce prav ginil, se je sv. maša nadaljevala ter je sam Božji Ženin prvičkrat prišel v to sveto novo svetišče. To novo poslopje pa res tudi zasluži, de se hiša Božja imenuje. Posebno človeka povzdigne njena visokost, svetloba, terdnost; 4 sežnje in 4 čevlje ti je do oboč visokost, 14 čevljev so visoke tla pevalisa, okna so po 10 čevljev visoke, in obok nosijo stebri iz rezaniga kamnja. Poprejšnji inženir Hans, ki je obris naredil, in sedanjji inženir g. Pile, ki ga je po zidarskim mojstru Sorcu iz Slavine in stenarskih mojstrih, Čelana iz Postojne in Oblaku iz Lučin, izpeljal, sta si postavila lep spominek. Posebno vsakimu dopade zvonik v čelo cerkve vzdian in po ostrešju tako okusno izpeljan, de ga mu blizo ni para. Pa kako bi ta sveti kraj kej posebniga ne bil, ker, de si ravno z duhovnišem vred po notranji svetlobi na dolgosti meri le 10 sežnjev in 1 čevlj, in po širokosti v čelnu le 4 sežnje in 1 čevlje, vendar brez zvonov, altarjev, stolov in družih cerkvenih priprav stane blizo 20 tisuč goldinarjev. Zato je ustanoviteljica te veže Božje pač res zaslužila, da se ji je nad velike vrata od zunaj v kamen vrezan in pozlacen napis postavil: To cerkev sv. Marjete je dala zidati v letu 1862 „gospa Marija Kalister iz Tersta, rojena v Kočah.“

De bi se le kaj kmalo lepimu in visokimu zvoniku primerjeno zvonenje napravilo, in naj bi na tem svetim kraju sosesčani in drugi sebi ino drugim, posebno pa blagi ustanoviteljici poslali časniga in večniga blagra, kteriga ji nismo le 25. pretekliga mesca prav priserčno vošili, temuč hočemo vselej, dokler živimo, prošnje za taistiga ponavljati, in se tako blagi dobrotnici, kolikor je mogoče, hvaležne skazovati.

V Gorici, 6. novembra. — Naša literaturica se tudi na Goriškem razcvita. „Umni Gospodar,“ prvi slov. časnik na Goriš-ču, nas z vsakim novim listom vedno bolj uteduje v mislih, ki smo jih ze razdeli v vašem časniku.

In komaj teden bo, kar je Seitz-ovo (menda Zajcovo? Vr.) tiskarnico zapustila in pri knjigoterzcu Soharji beli dan zagledala nova knjiga: „Goriški letnik,“ 241 strani debela, priobčil F. Zakrajšek, zač. učitelj slovenščine na viši realki. „Goriški letnik“ upa čedalje bolj omikanim na svetovnem polji to postati, kar so Drobotnice na cerkvenem in nravnem polji omikanim in pa za bolj priprosto ljudstvo. Razdeljena je knjiga v tri dele. Pervi del obsega nauke za djansko rabo, drugi del satirično in humoristično berilo, tretji del zgodovinske, podučne in pesemske sestavke. Poglavitna spisa sta: „Don Kišot“ in zgodovina goriške grofije. Prestavil je Don Kišota sam vrednik. Po razsodbi nekterih goriških Slovencev je prestava izverstna in narodna. Spisatelj ima slovensko slovnico na perstih. Na kar bi se v tem sicer krasnem spisu marsikdo vtegnil spodtakniti, je to, da prime-roma dve puncji, vlačugi imenuje usmiljene sestre, iz reda miloserčnic. Mi spoštujemo nravno obnašo g. vrednika ne manj kot njegovo zalo prestavo, tudi smo prepričani, da omenjene primere ni storil iz kake hudobije, namreč edino le zato, da v knjigo spravi vse one izraze in primere, ki jih moramo večkrat, pa ne prilično slišati. Toda slovanskim pisateljem, kterih poklic je, še nepopačenemu narodu literaturo na noge spraviti, bi mi svetovali, vselej paziti na to, da naj nikdar po zgledu družih bolj pokvarjenih narodov ne jemljejo v svoje knjige vsake neslane, neumne in nravno čutje in narodnost žalivne spakedre, bodi si med svetom ali marvec med posvetnjaki in strastniki še tako običajna in vkoreninjena. Drugi poglavitni spis omenjenega „Letnika“ je „povestnica goriške grofije.“ Kolikor nam je znano, pisali so ga pred 2 letoma naši bogoslovci v vajo in kratek čas v prostih urah pod vredovanjem občno spoštovanega jezikoslovca in semeniškega profesorja g. Št. K—ča. Beseda je čista, pohlevna in slovniška. — Med drugimi bolj majhnimi spisi obsega Letnik tudi „šopiček umetnih pesem,“ spisal Fr. Zakrajšek. Spoznati se mora, da ima res pesniško žilo, da ume bolj pegasa goniti, nego Don Kišot svoje kljuse. Izmed narodnih pesem bi prav radi vidili, da bi nekterih tako imenovanih fantovskih vmes ne bilo. Namesto Don Kišota s prekucnjenim konjem, ne ravno preveč apetitne figure (quae in emolumentum libri et lectorum in ligando libro tolli possent, Vr.) bi si bili na čelu knjige, ker se hoče ravno „Goriški“ letnik imenovati, in zraven še spis o goriški grofiji obsega, želeli posebno v I tečaju podobo nekdanjega ali sedanjega goriškega mesta. Toliko poverhoma, Bog pa daj djanju mladega pisatelja — rečo in blagoslov, da se čedalje bolj doveršuje in bode v blagor in oliko slovenskemu narodu!

Na Dunaji, 13. listopada. —k—. Bilo je lanskega leta proti koncu kimovca, ko sim po železnici derčal mimo Maribora proti Dunaju. Na mariborskem kolodvoru je bilo silno veliko duhovstva različnega reda in mnogo se jih je dalje peljalo s blaponom. Kaj je bilo neki toliko svečnikov pripeljalo v Maribor? Marsikdo mi berž vgame: Blagega vladika Slomšeka so spremljevali v hladno gomilo. Res je bilo tako. — Peljem se dalje in srečno sem prišel, kamor sem bil namenjen. Perve dni potem se nisem imel posebnega opravila, in naj več sem na tujem spominjal se zemlje domače, premile mi domovine slovenske. Premišljeval sem mile in nemile dogodbe svojega naroda, in svit ene zvezde njegove, daravno se je bila ravnokar skrila za goro, leskeče se še dandanašnji po vsej zemlji slovenski. In pri daljšem oziranju po svetu slovenskega slovstva so mi posebno tri zvezde švigale v jasno obzorje: zato naj mi, prosim, nihče ne zameri, da sprožim novo misel, katero sem do zdaj shranjal na tihem. Škodovati ne more, verh tega pa želim, da bi jo skušeni domorodci blagovolili preudariti, morebiti ni po vsem prazna.

Kar se je med Slovenci jelo novo življenje gibati, skerbi se tudi zato, da se stavijo spominki verlim domorodcem. Da je to jako hvatno in pomenljivo, ni treba razjasnovati.

Kdo bi se pa tudi čudil, da tudi Slovenci poslavljajo svoje rojake? Imamo že nekaj spominic, pa Bog bo dal, da jih bode čedalje več. Leto 1863 se bliža koncu, slovanški narod v obče je slavno pokazal svetu svojo veljavnost, in z njim vred so se Slovenci potegovali za svojo čast, zavest o Cirilu in Metodu se je povzdignila in narodnost lepše pognala. Množijo se delavne moči, pa tudi dela ne manjka, marveč vedno živeje čutimo razne potrebe. Ker se je pa letos pri Slovanih v obilnosti pokazalo pravega duhá in ker je želeli, da se Slovanstvo, tedaj tudi Slovenstvo posebno na to stran razcvita, zato je hvalno, da slavimo može, ki so prvi prestvarjali nam duševno polje, ki so svetili na obnebi cerkvenem in narodnem. Med številom slovenskih domorodcev pa na veke slavni ostanejo med drugimi posebno trije može, katerim zdaj že več časnó solnce ne sije; so namreč: Matevž Ravnikar, terzaski škof, Anton Alojzi Wolf, knezoškof ljubljanski, in Anton Martin Slomšek, knezoškof lavantinski. Kteri domorodec ne bi poznal veljave teh imen? Vsaka beseda v pojasnjenju bi bila nepotrebna tistim, ki bi lahko vresničili misel, katero čem berž na ravnost povedati. Obhajala me je namreč preč po Slomškovi smrti misel: Ravnikar, Wolf, Slomšek, trojica Slovincem tolikanj pomenljiva, vsi povzdignjeni na škofovsko čast, kako krasna knjiga bi se dala napraviti, ako bi se vanjo vverstile podobe in življenjopisi slavnih možakov, in bi se morebiti pomnožila še s kakim drugim primernim spisom ali spevom. Tedaj Slovenci! nov album — Kaj pravite k temu gospodje, ki imate v tem veljavo? — Res je sicer, da Slomšku se je že postavil spominek, preden je leto preteklo, vendar naj več spominek je nemška knjiga, katero je gospod pisatelj iz hvaležnega namena spisal nemški, slovenski narod pa želi tudi slovenskega večega spominika. Res je tudi, da življenje Ravnikarjevo so po njegovi smrti „Novice“ prinesle v posebni prilogi, ali tisti list dandanašnji že malokdo more dobiti v roke. Kje pa je obširen popis Wolfovega življenja? Ljubljana, središče slovenskega sveta, ki imaš mnogo mož veljavnega imena, bodeš li zbudila enega ali družega ali več njih skupaj, da ti postavijo spominek slavnemu slovenskemu mecenu, da ne bode živel samo v lastnih neizmernih zaslugah, ampak tudi v narodovem pripoznanju? Pa še dalje o tem pisariti, bilo bi nepotrebno; hotel sem sprožiti samo toliko, da si potem veljavni može iz tega izpeljajo boljše, popolnše osnove. Tudi bi ne bil tako ošaben, da bi hotel terditi, da je to moj originalni nasvet, ki naj obvelja, in bi si hotel zavoljo tega kaj domišljevati; Bog obvaruj. Lahko si je že marsikdo o tem mislil in boljše. Ali storilo se še ni dosti. Ker je pa mnogokrat že očitno izrečena misel dober sad rodila, ker je iz majhnega zernja pognalo že obilno zalih dreves, zato je podano tudi to v prevdarek. Knjiga, ki bi slavila enega, ali dva, ali vse tri škofo, ali še več družih slavnih mož skupaj, bila bi dvojnega pomena slovenskemu narodu v prid in na slavo, in kdor bi se dela lotil, dobil bi veliko zaslugo. Tedaj slavni domorodci! na delo, podajte Slovincem nov venec, ki ga bode budil v veri in narodnosti *). — Z Bogom!

Iz Antivara v Albanii nam je prišlo naslednje prav zanimivo pisanje. Ker že dle časa nisim v posebni zavezi z Ljubljano, mi tudi ondotne okolišine in spremene niso znane; vendar se nadjam, da vredništvo „Zgodn. Danice“ se ni spremenilo, in tega zanašaje se pišem torej te-le verstice:

Upam vsim prijateljem in spoštovavcem, zlasti pa živim svojim prezgodaj umerlega generalvikarja Knobleharja vstreči, ako jim oskerbim spominek iz časa njegovega biva-

nja v propagandi v Rimu. Vi, č. g., kolikor pomnim iz branja „Zg. Danice“ iz svojih študentovskih lét, ste bili prijatelj ranjcega, in se bote morebiti za to reč popečali.

Po opravljenih sem se mudil nekatere tedne pri antivarskem gosp. vikšem škofu, v tem času sim bil obiskal z njegovim tajnikom vred za susico bolnega apostolskega misijonarja te nadškofije, g. Avguština Radovani-a, gojenca iz propagande, ki je blezo že blizo smerti. V njegovi sobi sim spazil čez 4 čevlje visoko in do 1½ čevlja široko oljnato podobo, ki kaže Marijo z Jezuskom v naročji, kateri s povzdignjeno roko blagoslovljuje. Imela je podoba nekaj tako ljubeznjivega in mičnega nad seboj, da sem nehoté bližej pristopil, jo bolj na tanko ogledat. Bolnik to spazi in reče: „Čutiti je, da Vam je podoba všeč, kakor tudi mnogim drugim; z njo je sklenjena posebna dogodba; njen mojster je bil meni serčni prijatelj, je pa že pod zemljo, kamor blezo kmali za njim tudi jest pojdem, — ubogi Knoblehar!“ —

Pri tem imenu me je jelo še le prav mikati; vprašal me je, če sim ga kje poznal, in na moj odgovor, da Knoblehar je bil Slovenec, kakor jest, in skoraj rojak z menoj: pa da sim ga vidil, ko je bil prišel iz Afrike svojo domačijo obiskat: mi je pravil veliko zanimivih reči iz tistega časa, ko sta bila v propagandi skupaj, zlasti tudi to, od kod da je imenova podoba, kar bom zdaj ob kratkem povedal.

O. Rilo je bil vzel nekega malarja v propagando, da naj bi več starih podob popravil in nekatere nove zmalal. Knoblehar je po cele ure zraven gledal, ko je malal, in imel je posebno veselje nad neko izvirno podobo, Marijo z blagoslovljevajočim Jezuskom. Nekega dne reče prijatelju, da bo to podobo premalal, ter jo seboj vzel med Zamurce v Afriko, — bil je takrat že odmenjen za ta misijon. Posmehujejo se mu, on pa se ne dá ostrašiti, kupi platna, barve in šopek, naredi osnovo pod malarjevo vodbo in več kot mesec dni pridno dela in mala. Poslednjič je bila podoba gotova, slikar je sem ter tje kaj popravil, in bila je slika dodelana, da so se ji vsi čudili, naj nedolžniši in destinsko veselje pa je imel nad njo umetnik sam — Knoblehar.

Ko je pa v Afriko odhajal, ni mogel podobe med svoje reči spraviti, ker le nar bolj potrebne reči so zamogli seboj vzeti; zročil jo je toraj v spomin tudi v misijon v Albanijo odhajajočemu prijatelju Radovanu, s priporočilom, da naj jo zvesto varuje, ako bi se namerilo, da bi mu jo zamogel kdej nazaj dati. Knoblehar — škoda zanj! je mertev, sedanjega lastnika dnevi so tudi šteti; na mojo prošnjo pa je pripravljen, podobo darovati Knobleharjevemu domačinom, ali cerkvi, kjer je bil rojen, samo ko bi vedil, da bi jo na spodoben kraj postavili in jo skerbno varovali. Podoba je res lepa in bila bi celo ozaljšek za v altar; zares škoda bi bilo, ako bi se ta spominek na moža, ki ga njegovi rojaki tako visoko cenijo, tukaj v Albanii zgubil. Zvedite tedaj, č. g., bi li to Knobleharjevo podobo v njegovi domačii želeli imeti, in naznanite mi nar pred, ko je mogoče; jest pa se zavežem, jo do Ljubljane spraviti, ko bom tako, ako Bog dá, v kratkem domu popotval ter bom domá svojo novo mašo obhajal.

Imenovani misijonar mi je dal tudi več Knobleharjevih spominkov, vmés zemljevide, ki jih je njegova lastna roka risala. Tudi sim dobil podobico, Jezus dobri Pastir, z napisom odzadi: „G. Ign. Knoblehar v Rim sa spomin. Andrej Skopez m. p. duhovni ofkerbnik v Lomu nad Tershizhem na Gorenskim 1844.“ —

V sredo odrinem v Kerv (Korfú), in ne vem prav, doklej se bom tam mudil itd.

V Antivaru, 8. listop. 1863. (Dospelo 15. t. m.)

France Sp. Maury,
doverjeni bogoslovec in duhovnik za albanski misijon.

*) Prav kmali bo gotova prezala spominica ss. Ciril-Metoda, ktera se utegne v letnik pod drugim imenom spremeniti, ako se bode dobro spečevala, in potlej se bode tukaj sproženi vse hvale vredni namen lahko dosegel. Vr.

Razgled po keršianskem svetu.

Romanje v Jeruzalem. Ko skriti freimavrarji nesramno Renanovo delo zoper Sinú Božjega tudi z Dunaja po cesarstvu razširjajo, kakor piše „Volksfreund“, pa ravno z Dunaja tudi napoveduje severinska družba romanje v Jeruzalem in druge svete kraje, ter zbira poštene Avstrijane in druge, da pojdejo molit na grob Jezusa Kristusa in ga pred Francijo, Avstrijo in vsem svetom spoznovat za pravega in živega Boga, ki se je bil v sveti zemlji iz ljubezni do nas včlovečil in na Kalavarii doveršil delo vesoljnega odrešenja. Kdor želi s to družbo popotovati, naj se oglasi s pismom do 5. sveč. 1864 pri odboru severinske družbe (Central - Ausschuss des Severinusvereins, Stadt, Jakobergasse Nr. 8) na Dunaju, in vloži 520 gold. a. v. v srebru za vse oskerbljenje na popotvanji; če kaj ostane, bode na zadnje romarjem nazaj dano. 5. sušca romarji odrinejo iz Tersta. Sprejemljejo se le samo moški.

Zastran Poljskega pravi pariški dopisnik v „Armonii“: „Dokler cesar ni govoril, so vsi hotli, da Poljsko se mora po vsaki ceni rešiti. Od trenutka pa, ko je Napoleon rekel medeno besedo caru, in sprožil ter nasvetoval kongres, kdo še neki govori o Poljskem?“ — Mi pa še rečemo: Reveži poljaki naj bi bili rajši pri Bogu pomoči iskali in ne v orožji in pri samopridni politiki. — Rimski dopisnik potrjuje resnico, da vsi poročniki in generali francoski od l. 1859 v Rimu, ko so se domu povernili, so postali v starasinstvu (senatu) in drugod zagovarjavci rimskega sedeža, ker v tem mestu so se jim razkadile vse presoje o Rimu in papežu. Nasproti pa se niso vračali vsi poslanci iz Torina s tako vgodnimi mislimi o laški edinosti. — Francosko semenišče v Rimu je polno; francosko duhovstvo se zmiraj bolj Rimu bliža; padle so galikanske pregraje, katero ima le še pribežališe v kakem posvetnjaku, ki se mu hoče biti učeniku v cerkvenih rečeh. —

Sentludoviški vikši škof v Ameriki, kakor „Wahrheitsfreund“ 27. v. serp. piše, je v okrožnici do dušnih pastirjev dar za ss. maše povzdignil od pol dolarja na celi dolar, ker se je denarna vrednost spremenila in so skorej vse potrebšine za življenje v ceni poskočile.

Ilustrirani listi. Ker so tako imenovane „illustrirte Blätter“ za kratek čas tako rade zanikarne in katoliški Cerkvi sovražne (kakor n. pr. „Gartenlaube“), torej svetvajo „Blätter aus Tirol“ katoliškim deržinam, da naj se naročijo na „Sontagsfreund“ J. A. Pflanc-a, ki so neki kej izverstne in mesečni zvezek (4–5 pol) velja le 15 kr. a. v. — Grof Merode je rekel na katoliškem zboru v Malinu: „Koliko pospešenje bi imelo katoliško časništvo, ako bi pobožni, ki zmiraj pravijo, da jim politika nič ni mar, bolj podpirali katoliške konservativne liste!“

Lesniki, jabelka in lesnika.

Danski kralj Friderik VII. je umerl, naslednik mu je Kristjan IX., oče novega helenskega kralja. — Sliši se, da sv. Oče mislijo v Berlinu škofijo napraviti. — Več vlád hoče vediti, kaj misli Napoleon na kongresu kuhati, potlej še le bi se mu pridružile; „Daily News“ (Déli Njus) pa menijo, da kani Napoleon na tem zboru obris za novi evropejski zemljevid delati, in da se je zanesljivo s to ali to vládo skrivaj dogovoril, prejden je toliki sklep storil. — V Varšavi je rusovska goropadnost vse oo. franciškane zaperla, toraj je zaperta tudi cerkev. — Prekop ožine Suezove med srednjim in rudečim morjem je zopet v nevarnosti, da se utegne na Eljuko obesiti, ker ne morejo za to obljubljenega denara zbrati. — „Armonia“ je nastela dvajset glavnih vprašanj z mnogimi stranskimi, ki bi se mogle na Napoleonovem zboru rešiti. — 21. vprašanje pa je, če vsi povabilo sprejmejo, ali menijo, da bi mogli tudi le eno teh vprašanj

do konca dognati? — V Moguncii je sodnija grozovinsko babo, ki je z dušami barantala, na 15 let v ječo obsodila; kaj bo k temu rekla „Wiener. med W.“ ki vladi postavo za „pro —“ priporoča!!! zares prav pripraven nauk, E-ku-lapovim sinom zaupanje pridobivati! Pri tacih časih in idejah ni čudo, da katoliška Cerkev ima toliko sovražnikov, pa da nedolžne duše za strežnice po bolnišnicah in jetnišnicah mnogim „starkgeisterjem“ več po volji niso. — „Presse“ na Dunaju denuncira laško-tirolsko duhovstvo, ker je v pismu svoje spoštovanje in vdanost razodelo do trienskega škofa Riccabona. To skazanje duhovstva za škofa je pa od tod, ker je hudobna knjizura nekega lškarjota škofa sumnila in mu veljavo podkopovala. Naj bi hipervestna „Presse“ rajši naznanovala dunajske skrivne, deržavi in veri kužljive družbe, ki bogokletne bukve antikrista Renana po naj daljnjih krajih in luknjah cesarstva lepo vezane boljši kup ponujajo, kot se celo po bukvarnicah dobivajo, kar gotovo neko propagando razodeva; — pa tudi, da se tega satanovega dela že sedmi natis naznanuje. — „Deutsche Strafrechtzeitung“ pripoveduje, da neki prusovsk kervavi sodnik, protestant, ki je ravno kar obiskoval avstrijske ječe, ki so redovnim osebam zročene, jih močno močno hvali, in pravi naravnost, da sistem: obsojene redovnikom ali redovnicam izročevati, je mem družih veliko boljši in vse druge preseže. — V novih pruskih volitvah so katoličani pridobili štiri glasove, in imajo jih v vsem 28 glasov. — Na Laškem neki „ser Citrullo“ ali gumpec, ki ga je sama svoboda, hoče „libera Chiesa in libero Stato.“ toda „un freno salutare ai preti,“ to je, le samo duhovstvu uzdo na usta. „Che i preti cantino quando vogliono — No. Che i preti parlino quando vogliono — No. Che i preti tacciano quando vogliono — No! Ma che i preti cantino, parlino, tacciano quando vuole ser Citrullo: del resto siano liberissimi.“ — Ser Citrullo hoče tudi svobodo v uku: „ma — un freno salutare rispetto ai preti.“ — Ser Citrullo je ves „in excelsis“ za porote. On vidi prepékanega morivca, ki se z 12 zmanjševavnimi okolišninami in tremi mesci ječe izmuzne, in vidi potem nesrečnega iti na galeje, ker je bil eno putko ukradel; vidi pa tudi leta in leta škofo in druge duhovne pregnane in zaperte, ki niso toliko hudega storili, kolikor je črnega za nohtom. — Ser Citrullo bere vse časnike razun „Armonie“ in malo družih, ker pravi, da Armonia bi Citrullo-ta sredi terga sežgala, ako bi mogla. — Citrullo tudi bere levite, bere jih kterikrat deržavi, bere jih zmiraj Cerkvi. — Ser Citrullo je skoraj da časnikar: ali ni tudi drugod časnikarjev njegovih misel? — Govori se, da po povelji v Varšavi prijenjujejo Poljake tretji. — „Journal du Loiret“ pripoveduje to le čedno dogodbico. Ubog počestni pevec, ki je vodil seboj dva dečka, je obstal pred branjevcem, ki je prodajal jabelka, hruške in grozdje, in uboga otroka sta vse to z očmi prebadala. — Ata, lačen hudo lačen sim, dvakrat ponavlja fantič. — Ali niste slišali, kaj je deček rekel? reče vojak, ki je šel na odpust in si je sadja nakupoval. Dobro sim slišal, odgovori oče, ali kaj čem, ker ne beliča nimam? Pridni vojak dene na tla svojo mavho; jo odveže in izleče iz nje silu bertavs kruha, pa ga dá pevcu, rekoč: „Malima dečkoma se mora jesti dati.“ Ubogi oče se je serčno hvalil verlemu vojaku, on pa je odvernili: „Nič hvaliti, kadar bote mogli, pa storite drugemu ravno tako, ko bo lačen.“ — Benečanski rovarji, ki jim še nikoli nobene krivice ni bilo pod avstrijsko vlado, zmiraj skrivaj rijejo, da bi pririli do Viktor Emanvelove elderade ter bi bili bičani in tertí, kakor zdaj ubogi Napolitanci itd.

Dobrotni darovi.

Za g. mis. Čebulja. Neka dobrotnica po v. č. g. Urhu 5 gld. (Zročeno preč. g. proštu.) —